

Љиљана Јовановић
Јагодина

Годишњи извештај
Начелника среза левачког по струци полицајној
за 1860. годину¹

А) Обишавши по двапут у теченије 1860 год. цели поверени ми Срез, дошао сам у сваку обштину и овда сабравши све житеље испитао сам и уверио се од овај, да је стање здравља у теченију целе године у народу добро било, осим што је велики кашаљ на децу умесецу септембру, октобру и новембру на више места дејствовао и многу слабу децу смрти предао, а у обштини Течићкој и Рековачкој у месецу октомвру било је болести, срдоболе но без рђави последица. А исто тако и у домаћој марви било је здравље добро само што су овце од метиљаа од части и од болести сасвим се утрла, од богиња скапавало је до 260 брава јер по упуствију окр. лекара пелцовање и одвајање богињави од здрави оваца иста је болест изчезла, а од метиља 1500 брава које сада једнако скапавају, а на више места говеда и свиње од метиља страдају, но последња два рода гди гди од речене болести страдају. Исто тако извести непропуштам да је у пернатој животињи као и прошле године нека непозната болест дејствовала, од које су и то: ћурке и кокоши јако страдале.

Б) Уверио сам се да су кметови у целом срезу сачували жирородну гору од сече те ова није прекомерно сечена и утамањивана, но при свему томе где је се по нешто мало сече догодило, онде су горосече излеђени и са њима сам сходно постојећем закона прописно поступио.

В) Прегледао сам све како веће тако и мање путове споредне у срезу овоме, али у првом полугодију нисам могао оправку путова наредити што је у оно време ... било, када је народ од домаћи послова ослобођен, а ... због што је пољским радом народ обтерећен, а у другом полгодију је народ овог среза градњом друма преко среза Темнићског и привлачењем дрва и прочег материјала з Тополивницу и воинство Крагујевачко доста обтерећен био, но ... приликом наредио сам те је друм из Таборишта до шуме Крагујевачког округа у дужини до 3 сата начинио и насут шљунком куда је се потреба за шљунком указала, тако и пут од ... Крагујевачког окр. поред Мораве водећи до селишта среза Темнићског у растојању 3 сата постојећи дао сам поправити, гди је нужно било и шљунком насути у колико је се могло, премда ово поправљање није учињено под надгледанијем инжињера и по правилу но по досадањем начину,- тако исто дао сам направити пут водећи из Крагујевца кроз Рековац на Течић и Вукмановац у Јагодину водећи и гди је нужно било шљунком насути, тако и ћуприје гди је нужно било на свима означеним путовима дао сам утврдити, и тако је јесен наступивша са снегом прекинула даљи корак о градњи путова, јер су ове годинемлогим наводенијима свуда путови јако нарушени, тако да имам како се време укаже тако народ на радом сеоски путова употребити, како би овако нарушене путове у првобитно стање довести могао.

---

¹ АС, НОЈ, Ф I, р81/1861.

Г) Ни једна општина у срезу овоме није ни једног страног дошелца у сожителство своје примила, нити је какви Аустријски бегунац уваћен зато ни списак од означени лица неподносим.

Д) Кметови општина у срезу овоме тачно извршују дужности, само у општини Превешкој, Грабовачкој, Опарићкој и Пољанској житељи су показали да кметови недолазе свагда у судницу у одређене дане, које сам ја на ... оправљат дужности за сада опоменуо, а ако се не буду поправили ја ћу са њима по надлежности поступити. А народ се свуда кметовима и у обште законим налозима повинује осим по ... или, који су презадужени и често људи за суђење дугове који у круг кметовског суђења спадају ..., увидио и у време заседанија кметовског од куће зађу и тешко на позив долазе те тиме доста посао кметова отежавају, а иначе у свему се поредак пожелателно показује.

Е) Ни у једној општини подручног ми Среза не налазе се никакви бећари који би без службе и у беспослици време проводио, но ипак сам свима кметовима заповедио да они ни једног бећара од 8 дана даље у општини без службе не трпе.

31. декемвра 1860 год.
У Рековцу

Годишњи извештај Начелника среза темнићког по струци полицајној за 1860. годину²

А. За I полгодије

1. у све двадесет и три општине повереног ми среза, народ је при тишини и миру био повинући се нашим уредбама;

2. Све општине дужност своју доста добро извршују;

3. Народ повереног ми среза за ово време здравља доброг био, осим што је грозница у највишем степену за наведено време владала;

4. Оне општине које своје њиве имаду ниси их кукурузом засејале, већ под аренду дале;

5. Општинске рачуне нисам прегледао па због тога не могу ни описати стање каса општинске но ћу кад прегледам општинске рачуне о томе у своје време особено известије поднети;

6. О сечи горе приметно сам да се премда више дозвољенијим путем, али преко ... за паре тако да ће се ако и убудуће овако општине много гора затрети држим да би се на путу том стало, да се за оне који дозвољенијим путем гору под видом за домаћу потребу секу т.ј. посредством узетог објавленија већа такса пропише да би се тиме од многога тражења људи устручавали, јер људи будући је јевтина такса за објавленија наваљују па излижне зграде граде или бар да се ограничавајућа правила одреде;

7. Стање путева и ћуприја добро је осим што су споредни путови у неким селима великим наводненијем доста поремећени но ја сам издао наредбу да се такви поправе;

---

² АС, НОЈ, Ф I, р-81/1861.

8. Поља су знатно разорела и по већој части кукурузом засејана била, виногради и родна дрва умложена, а пчеловодство слабије постаје.

9. Бегунаца и дошљака није било нити се ко из повереног ми среза у другу државу одселио.

10. Кметови дужности своје у колико способности имају већа част добро извршују а доста ји и немарљиви имаде а ја сам сваком приликом добре похваљивао, а оне који не одговарају дужностима ни у онолико уколико разумевање благо и ... укоравао наводећи ји на боље испуњавање дужност њиови који се овим начином управљају и на раду се повинују прилично, а добрим кметовима добро;

11. Бећара и скитничара није било;

12. Ни једна општина није ништа од утрине заградила;

13. Свилоделаније прилично напредује;

14. Боца трава прилично утамањује но при свем том и пак сам за ... поштрио;

15. Гробља су свуда била заграђена но сада млога заграђена била нису а капеле нису свуда начињене и које су начињене нису довршене како треба ја сам издао налог да се капеле по пропису оправе и гробља заграде;

16. Меане свуда постоје гди су пре постојале о овом се налази списај при Началству који сам у известиу мом од 14. новембра 1859. год. поднео и у истом мненије своје изложио које да остану а које да се затворе а добро би било да се ово час пре изврши јер је доказано да су од не мале штете за људе;

17. Неколико фамилија црногорски налазе се у повереном ми срезу где су се станиле и где уживајући нешто општинске земље доста скучено живе и напослетку;

18. Изашавши питомци из земљоделске школе добро се владају и занимаду се земљоделанијем и то доста по начину економ. топчидер. науки.

Б. За II полгодије

Приликом ове другог полгодија чињене визитације нашао сам на све оно што сам у првом полгодију под членом 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 и 18 приметио и за гробља која нису заграђена и капеле подигнуте и довршене поштрио сам налог. Народ је раном добро снабдевен јер ове године добар берићет у кукурузу био.

3. јануара 1861.
у Варварину

поручник
Вуле Богдановић

ИЗВЕШТАЈИ СРЕСКИХ НАЧЕЛНИКА ЗА 1860. ГОДИНУ ПО СТРУЦИ ЕКОНОМНОЈ³

Извештај Начелника среза беличког

По струци економическој, овим годишњим известијем Началничеству у ниже следујећим:

---

³ АС, НОЈ, Ф I, р-81/1861.

1. рво Младородие је прошле године добро било;
    - а) једна ока посеане пшенице дала је од 10 до 12.
    - б) једна ока јечма 10 до 14 ока, кукуруза 40, овса 10 и крупника 12 ока.
    - в) Трава је врло добро родила, тако, да ће доста сена за исхрану стоке бити, а нешто ће и претећи за другу зиму.
    - г) Шљиве су такође добро родиле.
    - д) Жир је прилично родио, и свиње су доста од њега урањене.
    - е) Виногради су слабо родили, али вина прилично било.
  2. го Скотоводство је остало осим оваца напредовало, а овце су које од богиња, које пак од болести метиља у доста знатном количеству полипсале.
  3. ће Од отличног сад говеда, свиња и коња ништа приновљено није, - алији Правитељственој на кобиле у овом срезу никако пуштани нису, па зато и немам ишта о овом предмету говорити.
  4. то Обштинске њиве гди у овом срезу гди иј има, нису прошле године сејане, те да би о плоду њиовом јавити мого.
  5. то Обштински кошеви удобром се стању налазе, но кукуруз је сав из исти оскудном у рану људима на основу 5-те тачке Уредбе о обштинским кошевима а сходно распису Началничества од 4. јануара пр. год. издано, но одпочете, да се позаимљена рана натраг у кошеве поврати.
  6. то У земљоводиу је прилично побољења за прошлу годину приметно.
  7. мо Садња конопља умножава се, добро је прошле године родило, а лан се врло ретко сеје.
  8. мо Изишавши питомци из Земљоводске школе, прилично се владају и занимају се земљоводијем доста по начелу Топчидерског заведенија, и на последку
  9. то Дуван се у повереном ми срез слабо сеје, па зато и немам шта о њему говорити.
15. јануара 1861 год. Капетан
у Јагодини ср. Спаса Милосављвић

Извештај Начелника среза левачког⁴

Саобразно постојећим прописима одговарајући сочинивши ово известије по струци економическој за целу 1860 год. које у покорности достављам Началничеству на употребленије његово:

1. Плодородије ове године било је само у кукурузу, трави и гди гди шљивама, а у другим родовима раане или иначе пиће људска са свим је неплодно било јер од стрвни жита многи и семе уватили нису због тога, што је лето сасвим кишовито било и то баш у време када су стрвна жита цветала па зато плодометнути нису могли и тако је било да је на многим местима као што следује плод усева збирана и то:

- а) једна ока усејане пшенице у мало равном месту или роси изложеном није могла ни пола оке донети дакле од главног половина изгубљена, а који су њиве по узвишеном месту тако са води и роси није изложено донела је једна ока .... 2.
- б) једна ока јечма има .... 6.
- в) једна ока усејаног крупника ..... 7.

⁴ АС, НОЈ, Ф I, р-81/1861.

г) једна ока усејаног овса 8

д) једна ока усејаног кукуруза ..... 60 до 80. ока плода, ... више места водоплав однео људима берићет из оне њиве које су истом подложене биле, а нарочито обштине тећићске и вукмановачке који ма и поље изливу реке изложено ове године са свим берићет у време копања кукуруза излива било и тако су ове две обштине после на ново по брда орале и кукурузе сејале, а има и 3 ђа част људи који нису ван поља баштину имали, и ови су ове године са свим без берићета изложеним догађајем остали, тако и у обштини медвеђској и в. дренавској излив потока зовемо Топооница је много људи оштетила и без берићета ове године оставила, и овом због неуредног тока поменутог потока учињено, и ако се чрез инжињера тако воде не урегулира најмање наводеније све већу штету причињаваће, и тако ће овим неспоразумљеном од ове две обштине поједини људи велику штету претрпети и упропастити се.

Траве добре су биле тако, да је једна коса земље до 10 и 12 пласта сена донела.

Шљиве по равним селима која су водокучне од прошлогодишњи наводенија у пола су из корена посушене, а и које су остале ове године нису родиле, а иначе шљивици који су на оцедним местима ове су године врло добро родили.

Жир ове године само у шуми Раиначке обштине родио и по гди што по низмима местима само у толико коликој надлежним животињама врло мало у повољно свиња помоћи дао, а иначе планине узвишене због снега који је 24. априла ове године планине покрио био и 24 саата држао никако жир родио није.

Виногради врло мало родили су тако, да људи кои су имали до 10 мотика винограда три до 4 товара кљука више нису могли брати и то врло танког вина због тога што и ово од велике кише сазрети није могло.

2. Скотоводство добро је било, али се приметно увиђа са људи у већем степену умањују подизање стоке зато, што за ову довољно пијћа нема нити простора за држање; овце овога лета по свима селима ометиле су се и јако скапавају, а доста су и од богиња поскапале, премда је окр. лекар изодио и људе обучавао да богиње калеме и болестну стоку од здрави одвајају, на који и сам мотрим и народ овако упућиван, но некакови људи не обрате своју обазривост раније и напоследу штете, и тако су многи оштећени у овцама.

3. Од одличног соја стоке, као: говеди и коња није ни у једној општини набављани, осим у свињама имају добре сорте, и ни једна обштина ове године нити поједини људи пастуве Правитељствене на кобиле пуштали јису.

4. Од обштински њива само в. Дренавска обштина има три њиве но ове и од пре 3 године вода прекрила тако да обштина само од туда са ови њива вајду има што шевар и трску продају и у касу обштинску новце уноси, а волујачка општина своју бившу обштинску њиву пре 3 године поделила на житеље и тако сада нигди чисте обштинске земље нема, како ? у овој точки потребни списак сочинити и прикључити могао.

5. Обштински кошеви у подручном ми срезу постојећи налазе се у добром стању и гди сам приметио да су у чему нарушени дао сам ове јесени оправити, и у добро стање довести, а рана одвојена за 1855, 1856 и 1857. годину из истих кошева у марту и априлу месецу ове године по одобрењу веће власти раздати у рани оскудним људима на зајам с ваидом 30/00 ока, само у кошу обштине Пољанске,

Белушићске, Медвеђске и в. Дреновске по нешто ране остало нераздато, и сада по наредби веће власти учинио сам наредбу преко кметова који исту на зајам дату рану са ваидом прописаном одвоје и о истом число списак воде, па због тога исто јошт ова раана прибрана није не подносим овди списак колико раане готове у кошевима има, а када се ова искупила буде онда ћу Началничеству јавити и сумарни списак поднети.

6. По баштама у земљоводију и то куда и ди плугом ору и земљу ђубре понољшано.

7. Сејање конопља добро се умложава, а сејање лана, народ са свим из обичаја изоставио због тога, што од конепља веће хасне има.

8. Од питомаца изишавши из Економическе школе налази се и то: Милош Крстић из Жупањевца, који сада у званију учитеља у окр- црноречком живи, а Матија Николић иначе Стојковић из в. Дренове, Стеван Гелдић из Сиљевице и Јован Радичевић из Г. Сабанте налазе се код својих кућа без икаквог занимања своје струке или преобратенија рада у својим домаћим или обштинским пословима.

9. Дувана турског сејање нигди упражњавано није зато, што се исто семе које је народу раздато било утамањено.

10. Свилоделије ове године због кишовитог пролећа мало е гди предузимано, а гди настојавано мало је хасне било, што је ладно пролеће било, а пчеловодство ове године добро се показало, и напоследку

11. Прилажен списак усејане ове јесени ране и списак нерадима и пијаница, по којима сам пред житељством прве похвалио, а последње као не радне укорио, и на поправленије опоменуо, шаљући Началничеству на употребленије његова. На последку јављам му и то, да и узрока тај што људи више пшенице ове јесени усејали нису што су ове године са свим без пшенице били и семена имали нису.

31. Децемвра 1860 год.
у Рековцу

Капетан
М. Аголић с.р.

Среза Левачког

Окр. Јагодинског

Списак

Лица која су понајвише ове јесени узорала и раане усејала, и у обштини као радни ове 1860 године похваљена

Име обштине	број	Име и презиме	Колико плугова	
			пшенице	јечма
Белушићске	1.	Јован Атанасковић	4	-
„	2.	Трифун Јовановић	3	-
„	3.	Милосав Станковић	2	-
„	4.	Алекса Јовановић	3	-
„	5.	Ђока Јовановић	2	-
„	6.	Сима Моравкић	5	-
„	7.	Милован Јовановић	2	-
„	8.	Милош Петровић	2	-
„	9.	Мијајло Стевановић	2	-
Волујачке	10.	Панта Јовановић	2	-
„	11.	Димитрије Влајковић	3	-

„	12.	Илија Јаковљевић	2	-
„	13.	Ристивоје Ђурић	2	-
„	14.	Неша Миленковић	3	-
„	15.	Вукосав Алексић	3	-
„	16.	Радоје Маринковић	1	-
„	17.	Филип Вукоичић	2	-
„	18.	Јован Вукоичић	2	-
„	19.	Коста Вукоичић	2	-
Превешка	20.	Милош Миловановић	4	-
„	21.	Радован Антоновић	3	-
„	22.	Максим Тимотијевић	2	-
„	23.	Мијаило Миљковић	3	-
„	24.	Илија Марковић	3	-
„	25.	Мата Дмитровић	3	-
„	26.	Милош Игњатовић	3	-
Грабовачка	27.	Павле Филиповић	2	-
„	28.	Милутин Спасојевић	1	-
„	29.	Игњат Павловић	1	-
„	30.	Јова Филиповић	1	-
„	31.	Димитрије Ковачевић	1	-
„	32.	Риста Радосављевић	2	-
Раиначка	33.	Вукоман Гаић	3	-
„	34.	Радомир Младеновић	2	-
„	35.	Тома Маринковић	3	-
„	36.	Мијаило Јаковљевић	2	-
„	37.	Вулета Ковачевић	2	-
„	38.	Радивоје Илић	3	-
„	39.	Павле Миленковић	2	-
„	40.	Рака Симоновић	3	-
Риљачка	41.	Младен Стаменковић	2	-
„	42.	Филип Стевановић	2	-
„	43.	Сима Ђукић	1	-
„	44.	Рача Јовановић	2	-
С у м а			101.	

Среза Левачког

Окр. Јагодинског

Списак

Нерадника и пијаница који су у 1860 години
укорени и на поправленије опоменути

број	Име и презиме	Место одакле је	У суми	Примечаније
1.	Филип Недељковић	Крушевица	1	
2.	Лазар Катанић	Медвеђе	1	
3.	Симча Јовановић	Превешта	1	
4.	Стеван Црњанац	М. Сугубине	1	

5.	Ђира Симеоновић	Планинице	1	
6.	Моисило Остојић	Рековца	1	
7.	Коста Нешић	Рековца	1	
8.	Никола Костић	Рековца	1	
9.	Василије Палирколић	Ратковића	1	

31. Декевра 1860. год.
у Рековцу

Начелник среза левачког
капетан
М. Аголић

Годишњи извештај Начелника среза темнићког По струци економическој⁵

Повинући се прописаним правилима подносим Началничеству настојеће известије по струци економическој у следујећем.

1. Плодородије прошле године прилично било је:
  - а) једна ока посејане пшенице дала је рода од $\frac{1}{2}$ до 2 оке,
  - б) једна ока јечма дала је рода 2, кукуруза 25, овса 2оке а крупник слабо се сеје,
  - в) Трава је добро родила,
  - г) Шљиве су добро родиле,
  - д) Жир је доста прилично родио,
  - е) Виногради су доста слабо родили.
2. Скотоводство је назадно, по томе што се као што треба не чува;
3. Од отличног соја говеди, свиња и коња ништа није приновљено; од Топчидерског соја бикова и нерастова ни у једној општини мога подручја нема, а будући алији Правитељствени на кобиле у повереном ми срез нису пуштани, то се и стање стоке није побољшало;
4. Све обштинске њиве дате су појединим лицима под аренду, па због тога о плоду њивом немам шта говорити;
5. Обштински кошеви у добром су стању, за прошле године т.ј. 1858, 1859. кукуруз није прикупљан а прошлу 1860 год. по височајшем решенију покупљено је од имућни људи, који су такови начин узели;
6. Земљоделије прилично напредује;
7. Сејање конопље умножава се, а лан на против, слабо се сеје;
8. Питомци изивши из Земљоделске школе, налазе се код куће, добро се владају и занимају се земљоделијем, и то доста прилично по начину Економическо-Топчидерској науки, и на последку
9. Дуван баш није сејам, а крцак на против много се сеје.

5. јануара 1861. год.
у Варварину

Поручник
Вуле Богдановић

⁵ АС, НОЈ, Ф I, р-81/1861.

Среза Темнићског

Окружја Јагодинског

Списак

Прикупљенога кукуруза од имућни људи у повереном ми срезу
који су на зајам узели били

број	Наименована обштина	Колич. кукуруза	број	Наименована обштина	Колич. кукуруза
1.	Варварин	28.490	14.	Рашевица	16.959
2.	Шанац	9.810	15.	Падеж	7.613 ½
3.	Орашје	6.364	16.	Секурич	10.000
4.	Поточац	17.358	17.	Бошњане	9.085
5.	Коњуси	4.001	18.	Бачина	20.000
6.	Тољевац	9.592	19.	Избеница	6.986
7.	Селиште	9.084	20.	Јасика	7.000
8.	Катун	23.001	21.	Кукљин	20.000
9.	Парцане	7.640	22.	Бела Вода	10.000
10.	Својново	14.252	23.	Шашиловац	3.000
11.	Залоговац	8.000	24.	Милутовац	18.000
12.	Обреж	21.296 ½	25.	Д. Крчин	5.380
13.	Маскаре	8.482		С у м а	296.014

Примчание: ово економичество кукуруза до сад покупљено, а још се купи,
јер даље и средња класа људе по томе што је пр. год. било добро кукуруза родило
па нису ради да су дужни.

5. јануар 1861. год.
у Варварину

Началник среза тем.
В. Богдановић